

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการส่งเสริมให้คนเรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ภายในชาติให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยนั้นกลับทำให้ประชากรในวัยเรียนจำนวนมากไม่สามารถที่จะเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียนได้ จึงทำให้เกิดเป็นความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งประชากรในวัยนี้จะเป็นวัยที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาในด้านต่างๆ ของประเทศชาติ เมื่อประชากรในวัยนี้ขาดโอกาสทางการศึกษาเท่าที่ควรแล้วย่อมส่งผลถึงคุณภาพของประชากรภายในชาติ ดังนั้นรัฐจึงได้บรรจุนโยบายการจัดการศึกษาผู้ใหญ่เป็นครั้งแรก ในปีพุทธศักราช 2483 โดยจัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง อันมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือการส่งเสริมการเรียนรู้อ่านออกเขียนได้และส่งเสริมให้รู้หน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชากรของประเทศ ได้เห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนาประชากรนอกระบบโรงเรียนให้มีคุณภาพ จึงได้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยยึดหลักที่ว่ามุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรรู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งยังพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ในแผนพัฒนาคุณภาพคนและแรงงานในกลุ่มอายุ 15 -25 ปี โดยเน้นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การแก้ปัญหาคาราคาซังงานทำและทำงานต่ำระดับของเยาวชนที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนทั้งเยาวชนในชนบทและเยาวชนในเมือง (สำนักงานรัฐมนตรี 2529 : 82) และแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 37) ก็ยังได้บรรจุนโยบายการศึกษานอกโรงเรียน ดังมีสาระสำคัญ คือ

1. เยาวชนและประชาชน โดยเฉพาะในชนบทที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนได้ศึกษานอกระบบโรงเรียน ตั้งแต่การศึกษาชั้นอ่านออกเขียนได้ จนถึงการศึกษาในระบบและชั้นตอนที่สูงขึ้น ตามกำลังความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล

2. เยาวชนและประชาชนมีโอกาสศึกษาอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับโอนผลการเรียนได้ในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ตามกำลังความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล

3. เยาวชนและประชาชนได้รับบริการการศึกษาอย่างกว้างขวางและทั่วถึงจากหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันการศึกษาทุกระดับทุกประเภท ในรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน อันเป็นผลจากการประสานงานเพื่อการศึกษาของนอกระบบโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ในฐานะที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชากรนอกระบบโรงเรียน โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการฝึกหัดครู กรมการศาสนาและหน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้จัดการศึกษาสำหรับประชากรนอกระบบโรงเรียนไว้หลายรูปแบบและการศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 แบบเรียนในชั้นเรียนก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ซึ่งนอกจากการเทียบเท่ากับในระบบโรงเรียนแล้ว ยังสามารถปรับโอนผลการศึกษาระหว่างในระบบโรงเรียนกับนอกระบบโรงเรียนได้อีกด้วย อันจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ประชากรได้เข้ารับการศึกษานสายสามัญศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาได้

ในแง่การศึกษาถือว่าสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญของงานและพัฒนาการต่างๆ ด้านของตัวบุคคล (สุชาติ โสมประยูร 2526 : 7) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อความเจริญของงานและพัฒนาการต่างๆ ด้านของตัวบุคคลก็ควรมีการบรรจุวิชาสุขศึกษา ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์สาขาหนึ่ง ซึ่งว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ค้นพบทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพกับการนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สุชาติ โสมประยูร 2526 : 7) เป็นวิชาบังคับในหมวดพละนามัย ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่พุทธศักราช 2518 เป็นต้นมา ครั้นต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรวิชาสุขศึกษา ขึ้นใหม่เป็นหลักสูตรวิชาสุขศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ให้สอดคล้องกับความต้องการและความปัญหาสุขภาพของนักเรียนมากยิ่งขึ้น โดยเน้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสวัสดิภาพและสุขภาพ อีกทั้งการนำเอาความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถปรับปรุงส่งเสริมและระมัดระวังในเรื่องสุขภาพของตนเองและส่วนรวม อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างสุขนิสัยและสุขบัญญัติ ซึ่งการสอนวิชาสุขภาพภาคปฏิบัติ ในอดีตเป็นการบรรยายให้นักเรียนจดและท่องจำเป็นส่วนใหญ่นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนน้อย ครูไม่ค่อยใช้วัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการสอน เนื้อหาบางเรื่องไม่สนองความต้องการของผู้เรียน จำนวนหน่วยกิตน้อย ไม่เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนไม่ใคร่เห็นความสำคัญของวิชานี้ (อัจฉรา เกิดมงคล 2529:3)

ในด้านจัดการศึกษาผู้ใหญ่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ก็ได้นำเอาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายภาคปกติ พุทธศักราช 2524 ของกรมวิชาการ มาใช้กับนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ 5 ที่มีพื้นฐานความรู้เดิมต่างกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (จามรรัตน์ เปรมปราโมทย์ 2529 : บทคัดย่อ) อีกทั้งนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องทำงานในตอนกลางวันและเรียนศึกษาผู้ใหญ่ในตอนเย็นและค่ำ อาจจะมีปัญหาในด้านการเรียนอยู่บ้าง โดยเฉพาะวิชาสุขศึกษา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนเรามากที่สุด ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยในฐานะครูสุขศึกษาคนหนึ่ง ได้ตระหนักถึงปัญหานี้เป็นอย่างดี จึงสนใจศึกษาเรื่องความรู้อัตนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของนักศึกษาผู้ใหญ่ ว่าอยู่ในระดับเพียงพอนำไปเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยอาจนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาสุขศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและสนองความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาผู้ใหญ่มีความรู้ทางด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้มีทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพประชากรนอกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 ในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรเพศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะนักศึกษาผู้ใหญ่ แบบเรียนในชั้นเรียนและจะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับ 5) สายสามัญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 ในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของนักศึกษาผู้ใหญ่เท่านั้น
3. การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (questionnaires) ถามนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 ในกรุงเทพมหานคร เป็นข้อมูลที่ตอบด้วยความจริงใจ ตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพ และคำตอบเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้
2. นักศึกษาผู้ใหญ่ทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และทุกคนมีประสบการณ์ทางด้านทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง พฤติกรรมด้านความสามารถในการคิด ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ
2. ทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความเชื่อของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อเรื่องสุขภาพทั้งในด้านบวกและด้านลบ
3. การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาผู้ใหญ่กระทำหรือปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพทั้งในด้านบวกและด้านลบ
4. นักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่แบบเรียนนอกระบบเรียน ที่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 ในกรุงเทพมหานคร
5. โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ 5 หมายถึง โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่แบบเรียนนอกระบบเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร ที่มีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายภาคปกติของกรมสามัญศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย